

Verksamhetsberättelse 2018

Inledning

Syftet med Stockholms universitetsbiblioteks verksamhetsberättelse för 2018 är att ge en kort översikt av några av de utvecklingsarbeten som gjorts under året, samt att ge några kommentarer kring miljöarbetet och det ekonomiska utfallet. De utvecklingsarbeten som genomförts har utgått från universitetsbibliotekets två övergripande mål:

- År 2020 har vi genomfört de åtgärder som krävs för att hela bibliotekets verksamhet utgår från öppen vetenskaplig kommunikation.
- De tjänster som vi levererar och bidrar till ska vara lättnavigerade och stödja användarna i att få det som de behöver och att vidga sina vyer.

Fokusområden för 2018

För att kunna uppnå de övergripande målen till 2020 såg vi att det fanns några specifika områden som biblioteket behövde fokusera på under 2018. Därför tog vi i Verksamhetsplanen för 2018 fram fyra fokusområden som komplement till de övergripande målen för 2018. Nedan har vi lyft några utvecklingsinsatser på biblioteket inom respektive fokusområde.

1. Strategisk planering av bibliotekets resurser

Utvecklingen av användarmötet

En viktig del av bibliotekets verksamhet är mötet med våra användare och under 2018 har sektionen för kundservice arbetat med utvecklingen av användarmötet på ett strategiskt plan. Vi har implementerat en ny organisation kring timpersonalen på kvällar och helger liksom på våra enheter, vilket gett en effektivare och stabilare organisation samt klargjort dess ramar. Ett nytt GDPR-anpassat och mer användarvänligt system i köhyllorna implementerades i biblioteket under våren 2018. Vi har också genomfört en användarundersökning om Söktorg och gjort mindre gerillaundersökningar om synlighet och service, väntetider och printomatsystemet. Där framkom bland annat att våra användare anser att de får snabb och effektiv hjälp, men att det fanns behov av tydligare skyltning och mer synlighet av det digitala mötet, vilket senare åtgärdades med nya skyltar och en större marknadsföringsinsats kring våra digitala kanaler. Vi har också initierat ett samarbete med kommunikationsgruppen om arbetet med sociala medier. Våra medarbetare har kompetensutvecklats bland annat genom kursen ”Det goda värdskapet”, som gett verktyg och metoder för att utveckla det professionella bemötandet i Söktorg. En ny digital karta som kopplats ihop med systemet för rumsbokningar lanserades under senhösten 2018 för att underlätta för våra användare att hitta i lokalen. På sikt ska kartan även kopplas ihop med bibliotekskatalogen för att ytterligare öka tillgängligheten för våra användare.

Ny sida med digitala lärresurser för ökad tillgänglighet

Som ett led i bibliotekets satsning på digitala lärresurser för ökad tillgänglighet och flexibilitet lanserade vi under 2018 en sida på bibliotekets webbplats där vi samlar alla bibliotekets guider och filmresurser på samma ställe. Guiderna behandlar allt från vad man som ny student vid universitetet kan tänkas behöva, som att orientera sig i biblioteket, tolka kurslistan och hitta kurslitteratur, till hur man söker vetenskapliga artiklar, värderar källor och hanterar referenser. Som ett komplement till guidesidan är studenter

och forskare välkomna att få individuell hjälp vid söktorget och sökhandledningsbordet i Frescatibiblioteket.

Guidesidan har tagits emot väl av såväl studenter som lärare, och har lett till färre bokningar av introduktionskurser för nya studenter och effektiviserat arbetet med användarmötet. Guidesidan är under ständig utveckling i takt med behoven från våra användare och kommer att fortsätta växa kontinuerligt.

Fokus på ljud och rörlig bild

Ett samarbete mellan bibliotekets IKT-pedagog och kommunikationsgruppen har resulterat i ett större fokus på rörlig bild, både för pedagogiska och kommunikativa syften. Samarbetet har även lett till starten av universitetsbibliotekets podd Bakom bokhyllan, som lanserades under hösten 2018. Podden kommer ut varannan vecka och behandlar ämnen som öppen vetenskap, e-böcker, studieteknik och rättsinformatik bland mycket annat. Den riktar sig främst till studenter och andra på Stockholms universitet, men även till andra inom hela universitets- och högskolesektorn. Under hösten producerades sammanlagt åtta avsnitt med ett genomsnitt på 204 lyssningar per program, vilket gör att det första mätbara målet uppfylldes. Bemötandet på universitetet har generellt sett varit positivt och podden har nått ut framgångsrikt till en bred målgrupp, något som genererat ett studiebesök och tre olika kontakter för andra studiebesök och vägledning. Poddredaktionen har också blivit intervjuade i Biblioteksbladet.

2. Infrastruktur för forskningsinformation

Utveckling av förvaltningsobjekt för forskningsstödjande tjänster

Biblioteket har under 2018 på flera sätt utvecklat arbetet med infrastrukturen för forskningsinformation, bland annat genom utveckling av förvaltningsobjektet för publicering och forskningsdata. Objektet ingår, tillsammans med universitetets publikations- och forskningsdatabas, i en ny objektfamilj av forskningsstödjande tjänster. Under 2018 antogs en strategisk plan för att vägleda arbetet under kommande tre år. Som ett led i arbetet med att utveckla förvaltningsövergripande forskningsstödjande tjänster har webbsidorna om forskningsdatahantering flyttats från bibliotekets webbplats till Stockholms universitets Medarbetarwebb och nås nu via portalen su.se/forskare.

Biblioteket har också varit med i arbetet kring att utvärdera universitetets forskningsdatabas, där det efter en riskanalys fattades ett inriktningsbeslut om att avveckla forskningsdatabasen under 2019.

Utvecklingsarbetet inom DiVA-gruppen

Bibliotekets DiVA-grupp har under 2018 arbetat med utveckling genom att bjuda in expertis, delta i workshops och möten och lämna synpunkter och feedback till berörda parter. Som exempel har gruppen träffat universitetets IT- och säkerhetssamordnare för att gå igenom säkerhetsaspekter av systemet, man har tillsammans med IT-arkivarie undersökt om DiVA kan användas för leverans till e-arkiv och hjälpt DiVA-gruppen på KB att testa en pilot för semiautomatiska ämnesklassificeringar i SwePub. Gruppen har också tillsammans med Lunds universitet och Chalmers lämnat synpunkter till SwePub om deras formatutredning för att kartlägga behov och lösningar bland annat i dagens MODS-format. DiVA-gruppen har under året också varit ute på flera institutioner för att informera om DiVA.

3. Strategi för tryckt bestånd

Geobibliotekets integrering och gallringsinsats på Frescatibiblioteket

Under 2018 integrerades Geobibliotekets samlingar i Frescatibiblioteket och i de tidigare bibliotekslokalerna i Geovetenskapens hus tillkom istället fler studieplatser. För att skapa plats för dessa samlingar, samt få ett mer uppdaterat tryckt bestånd, genomfördes en större gallringsinsats på Frescatibiblioteket. Under 2018 förbereddes också för avknoppningen av de tre enhetsbiblioteken JMK-biblioteket, Latinamerikabiblioteket och Matematiska biblioteket, som från den 1 januari 2019 sköts av respektive institution.

4. Handlingsplan för öppen vetenskap (open science)

Ytterligare stöd till forskare att publicera sig i ren Open Access

Under sommaren 2018 sade alla Sveriges forskningsbibliotek, via det nationella konsortiet Bibsam, upp sitt avtal med det vetenskapliga förlaget Elsevier. Detta eftersom parterna inte kunde komma överens om en rimlig prisbild och en hållbar lösning för en övergång till öppen vetenskap. I samband med detta tog universitetet beslutet att använda de pengar som sparas från det uppsagda avtalet till att stödja forskare att publicera sig i rena Open Access-tidskrifter. Beslutet syftar till att driva utvecklingen framåt mot en hållbar övergång till öppen vetenskap. Beslutet har tagits emot väl från forskare och andra aktörer både från Sverige och internationellt, och under 2018 finansierades 50 artiklar med totalt 830 000 kr på detta sätt. Räknar man in de artiklar biblioteket finansierat via våra avtal med rena OA-förlag blev det totalt 150 artiklar i rena Open Access-tidskrifter för sammanlagt 2 260 000 kr under 2018.

Samordningsuppdrag för forskningsdata blir löpande verksamhet

En del av bibliotekets arbete med öppen vetenskap har varit det universitetsövergripande rektorsuppdraget "Samordning av hantering av forskningsdata vid SU", där biblioteket ingår. Projektet initierades under 2017 och avslutades i december 2018 för att övergå till löpande verksamhet. I februari 2018 godkände rektor det förslag till forskningsdatapolicy som togs fram av 2017, och Stockholms universitet blev det första lärosätet i Sverige med en forskningsdatapolicy.

Pilotprojekt för att främja kunskapsutbyte

Som ett led i att utveckla bibliotekets arbete kring öppen vetenskap initierades under hösten 2018 pilotprojektet "Open Science Forum". Möten hålls en gång i månaden och syftet är att främja utbyte av kunskap och att lyfta utveckling som pågår, samt identifiera och samordna gemensamma behov och utmaningar mellan arbetsgrupper som arbetar med olika aspekter av öppen vetenskap. Direkt inblandade arbetsgrupper är DiVA-gruppen, Doktorandstödet, Forskningsdatateamet, Forskningsdatabasen, Licensiering, Lärandestöd och SUP. En utvärdering av projektet kommer att ske i mars 2019.

SUP publicerar sin 20:e Open Access-bok

Stockholms universitets förlag Stockholm University Press publicerade sin första Open Access-bok 2015 och under 2018 gav förlaget ut bok nummer 20. Förlaget publicerar både böcker och tidskrifter, och ligger administrativt på Stockholms universitetsbibliotek. Alla texter är sakkunniggranskade av oberoende granskare utifrån publiceringsetiska riktlinjer, och förlaget är registrerat i den så kallade norska listan. Inom tidskrifter och artiklar har Open Access-rörelsen länge varit stark, men färre förlag har givit ut hela

böcker som Open Access. Att Stockholm University Press snabbt och tidigt även gav ut hela böcker har gjort att representanter ofta har varit runt om i världen och presenterat på olika konferenser, så även under 2018.

Bibliotekets miljöarbete

Universitetsbiblioteket bedriver aktivt och systematiskt miljöarbete och följer universitetets riktlinjer med målet att öka vår positiva miljöpåverkan och minska den negativa. Bibliotekets Miljöhandlingsplan godkändes av ledningsgruppen i januari 2018. Tre av universitetets elva utpekade betydande miljöfaktorer stod i fokus för årets miljöarbete: avfallshantering, användning av kontorsapparater och kompetensutveckling. Vi har arbetat med dessa tre områden genom specifika aktiviteter, som följdes upp i slutet av året. Handlingsplanen, aktiviteten och resultaten har kommunicerats till personalen genom intranätet, Miljöbladet och på APT. Miljörepresentanten ingår i den lokala RALV-gruppen där hon ansvarar för miljöfrågor.

I år gick biblioteket igenom en internrevision, där universitetets miljösamordnare träffade överbibliotekarien, ställföreträdande överbibliotekarien, miljörepresentanten och andra nyckelpersoner. Revisionen blev lyckad och utöver några mindre anmärkningar som åtgärdades direkt fick vi godkänt resultat och mycket uppskattning för engagerade miljöteam och kunnig personal.

Ekonomiskt utfall

Personalkostnader

Om man bortser från personalkostnaderna som avser införlivandet av Geobiblioteket i Frescatibiblioteket blev personalkostnaderna ca 900 tkr lägre än budgeten. Detta beror till stor del på förändringar som inte var kända då budgeten bestämdes. Totalt var fyra personer tjänstlediga för studier eller för att prova annat arbete. En person slutade sin anställning på biblioteket och en person gick i pension.

Jämfört med år 2017 är både budgeten och kostnaderna lägre 2018. De avgångar som skedde under 2017 ersattes inte.

Lokalkostnader

Lokalkostnader blev ca 2 000 tkr högre än budgeten. Anledningen till högre kostnader är den höjda enhetshyran. Förra året blev bibliotekets lokalkostnader något lägre än budgeten. Det berodde på till stor del på att Arrheniusbiblioteket införlivades med Frescatibiblioteket. Lokalen övertogs av kemi-institutionerna.

Driftskostnader

Driftskostnader visar ett plus på ca 2 000 tkr. Detta beror främst på uppsägningen av Elsevier-avtalet. Med anledning av uppsägningen beslutade biblioteket att ersätta SU-forskarnas kostnader gällande publicering av artiklar i rena OA-tidskrifter. Dessa kostnader blev dock lägre än vad Elsevier-avtalet skulle ha kostat.

Biblioteket fick ersättning även för driftskostnader gällande flytten av Geobiblioteket.

Avskrivningskostnader

Tas av kapitalet enligt planen.

Intäkter

Fakultetsintäkterna blev ca 3 000 tkr högre med anledning av ersättning biblioteket fick för att integrera Geobiblioteket i Frescatibiblioteket. Ersättningen motsvarar kostnaderna.

Övriga intäkter blev lägre än budgeten och det beror främst på lägre intäkter från förseningsavgifter. Bytet av biblioteksdatasystem har gett låntagarna möjlighet att låna om litteratur fler antal gånger än i det tidigare systemet. Detta har inneburit att böckerna återlämnas i tid och att förseningsavgifterna har minskat. Bidrag biblioteket får avser fjärrlåneersättning som Bibsam betalar ut till forskningsbiblioteken i Sverige. Bidraget grundar sig på nettot mellan ut- och inlån.